

Asia: VN/25123/2024-YM-313

Lausuntopyyntö Suomen ennallistamissuunnitelmaluonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit ennallistamissuunnitelmaluonnoksesta

Kannatan luonnon monimuotoisuuden vahvistamista ja ennallistamisasetuksen tavoitteiden toteuttamista.

Pidän kuitenkin ennallistamissuunnitelmaluonnosta vielä keskeneräisenä. Lausuntopyynnössä valmistelun lähtökohdiksi asetetaan vapaaehtoisuus, omaisuudensuojan kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus, kustannustehokkuus, kilpailukyvyn turvaaminen sekä vaikutusten huolellinen arviointi. Nämä ovat hyvin perusteltuja tavoitteita.

Luonnoksesta ei kuitenkaan vielä ilmene riittävän selvästi, millä oikeudellisilla ja taloudellisilla mekanismeilla tavoitteet toteutetaan eikä sitä, miten vaihtoehtoisia toimeenpanomalleja on vertailtu.

Erityisesti vaikutusarvioinnista puuttuu arvio omaisuuden käyttöarvoon, vaihdanta-arvoon ja investointiedellytyksiin kohdistuvista vaikutuksista sekä vaihtoehtoisten toimeenpanomallien kansantaloudellinen vertailu.

Vaikutusarvioinnin tulee kattaa myös omaisuudensuojan taloudelliset ulottuvuudet ja vaihtoehtoisten toimeenpanomallien yhteiskunnalliset kokonaiskustannukset, samalla kun vapaaehtoisten sopimusmallien soveltuvuus arvioidaan ensisijaisena toteutustapana yksityismailla.

Suunnitelmaa tulisi täydentää ennen hyväksymistä näiltä osin.

**Kommentit luontotyyppien ja lajien tilan parantamisen tavoitteisiin (artiklan 4 tavoitteisiin vastaaminen) /
Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)**

2. Luontotyyppit ja lajit (artikla 4)

Luontotyyppien tilan parantaminen on kannatettava tavoite.

Toimenpiteiden valinnassa tulisi kuitenkin ensisijaisesti hyödyntää vapaaehtoisia markkinaehtoisia sopimusmalleja, kuten METSO-ohjelmaa, koska ne toteuttavat samanaikaisesti luonnonsuojelun, omaisuudensuojan ja yhteiskunnallisen hyväksyttävyyden.

Suunnitelmassa ei vertailla vapaaehtoista sopimusmallia muihin toteutusvaihtoehtoihin eikä arvioida niiden yhteiskunnallisia kokonaiskustannuksia.

Tällainen vertailu tulisi lisätä.

**Kommentit meriekosysteemien ennallistamistavoitteisiin (artiklan 5 tavoitteisiin vastaaminen) /
Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luvut 2-3)**

3. Meriekosysteemit (artikla 5)

Meriluonnon ennallistaminen on tärkeää.

Koska merkittävä osa toimista kohdistuu julkisille vesialueille ja julkiseen infrastruktuuriin, ne soveltuvat hyvin julkisesti rahoitettaviksi.

Jos yksityisomistukseen kohdistuvia vaikutuksia myöhemmin syntyy, myös niiden vaikutukset omaisuudensuojaan ja mahdolliset korvaustarpeet tulee arvioida erikseen.

Kaupunkiekosysteemialueiden rajauksiin liittyvät kommentit / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

4. Kaupunkiekosysteemit

Kaupunkivihreän lisääminen on perusteltu tavoite.

Samalla tulee arvioida vaikutukset

rakentamiseen,
maankäyttöön,
kiinteistöjen arvoon,
kunnalliseen talouteen.

Suunnitelmassa tulisi vertailla vaihtoehtoisia toteutustapoja myös kaupunkialueilla.

Kommentit jokien ennallistamistavoitteisiin (artiklan 9 tavoitteisiin vastaaminen) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

5. Jokien ennallistaminen

Jokien vapauttaminen voi tuottaa merkittäviä ympäristöhyötyjä.

Suunnitelmassa tulisi kuitenkin arvioida myös vaikutukset

vesioikeuksiin,
yksityiseen omaisuuteen,
energiantuotantoon,
kalatalouteen,
sekä mahdollisiin korvaustarpeisiin.

Vaihtoehtoiset toteutustavat ja niiden yhteiskunnalliset kokonaiskustannukset tulisi vertailla.

Kommentit pölyttäjäkantojen ennallistamistavoitteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

6. Pölyttäjät

Pölyttäjäkantojen vahvistaminen on tärkeä tavoite.

Toimenpiteissä tulisi suosia kannustimia ja vapaaehtoisia sopimuksia sääntelyn sijasta.

Näin voidaan saavuttaa tavoitteita pienemmillä yhteiskunnallisilla kustannuksilla ja paremmalla hyväksyttävyydellä.

Maatalousindikaattoreiden valintaan ja turvemaan määritelmään liittyvät kommentit / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

7. Maatalous

Maatalouden osalta vaikutukset

kannattavuuteen,
ruokaturvaan,
huoltovarmuuteen,
investointeihin

tulee arvioida kokonaisuutena.

Kustannustehokkuutta tulee arvioida yhteiskunnan kokonaiskustannusten eikä pelkästään julkisten menojen näkökulmasta.

Metsäindikaattoreiden valintaan liittyvät kommentit / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

8. Metsäindikaattorit

Metsäindikaattorien tulee olla

oikeudellisesti selkeitä,
ennakoitavia,
yhdenmukaisia.

Suunnitelmassa ei arvioida, millaisia taloudellisia vaikutuksia indikaattoreihin liittyvällä sääntelyepävarmuudella voi olla metsien vaihdanta-arvoon ja investointeihin.

Tätä vaikutusarviointia tulee täydentää.

Kommentit heikentämättömyysveloitteen kansallisen toimeenpanon ja joustavaan soveltamiseen. Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto luku 6. Heikentämättömyysveloitteen kansallista toimeenpanoa valmistellaan erillisessä lakihankkeessa (<https://ym.fi/hankesivu?tunnus=YM022:00/2025>), josta järjestetään oma erillinen lausuntokierros valmistelun edetessä.

9. Heikentämättömyysvelvoite

Tämä on luonnoksen keskeisin keskeneräinen osa.

Luonnoksesta ei ilmene

millä oikeudellisella mekanismilla velvoite pannaan täytäntöön,
missä tilanteissa sitä sovelletaan,
eikä miten vaikutukset omaisuudensuojaan arvioidaan.

Koska heikentämättömyysveloitteen kansallinen toimeenpano valmistellaan erillisessä lakihankkeessa, ennallistamissuunnitelmassa ei tulisi tehdä johtopäätöksiä omaisuudensuojavaikutusten puuttumisesta ennen kuin toimeenpanomalli on tiedossa.

Kommentit toimenpideluonnoksista

Kommentit erityisesti luontotyyppi ja lajitavoitteita (artikla 4) sekä jokien vapauttamista (artikla 9) tukeviin toimenpiteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

10. Toimenpideluonnokset – luontotyypit ja joet

Toimenpiteiden valinnassa tulisi systemaattisesti vertailla

vapaaehtoisia sopimusmalleja,
julkista rahoitusta,
säätelyä.

Vertailun tulisi perustua yhteiskunnallisiin kokonaiskustannuksiin.

Kommentit erityisesti meri- ja vesiekosysteemien (artikla 5) ennallistamista tukeviin toimenpiteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

11. Meri- ja vesiekosysteemit

Sama huomio kuin jokien osalta.

Vertailu eri toteutusmallien välillä puuttuu.

Kommentit kaupunkiekosysteemialueiden kaupunkivihreää ja latvuspeittoa lisääviin toimenpiteisiin (artikla 8) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

2. Kaupunkivihreä

Kaupunkivihreää lisättäessä tulee arvioida myös

maankäytön tehokkuus,

asuntotuotanto,

kuntatalous,

kiinteistöjen arvo.

Kommentit erityisesti pölyttäjäkantojen ja maatalousekosysteemien ennallistamista tukeviin toimenpiteisiin (artiklat 10 ja 11) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

13. Pölyttäjät ja maatalous

Kannustimien käyttöä tulisi painottaa sääntelyn sijasta.

Kommentit erityisesti metsäekosysteemien ennallistamista tukeviin toimenpiteisiin (artikla 12) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

14. Metsätoimenpiteet

METSO-tyyppinen vapaaehtoinen sopimusmalli tulisi arvioida ensisijaisena toteutusvaihtoehtona.

Kommentit tietopuutteiden ja seurantavelvoitteiden täyttämiseksi ehdotettuihin toimenpiteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

15. Tietopuutteet ja seuranta

Tietopohjan vahvistaminen on perusteltua.

Samalla tulee arvioida, voiko lisääntyvä tietopohja vaikuttaa kiinteistömarkkinoihin tai investointien ennakoitavuuteen ja miten tällaiset vaikutukset otetaan huomioon vaikutusarvioinnissa.

Kommentit suunnitelman kustannuksiin ja rahoituspohjaa koskeviin toimenpiteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 5)

16. Kustannukset ja rahoitus

Tämä on mielestäni lausunnon tärkein yksittäinen kohta.

Ehdottaisin kirjoittamaan lähes sanatarkasti:

Suunnitelmassa kustannustehokkuutta tarkastellaan pääasiassa julkisen talouden näkökulmasta. Kustannustehokkuuden arvioinnin tulee kuitenkin perustua yhteiskunnallisiin kokonaiskustannuksiin. Julkisten menojen vähentyminen ei sellaisenaan merkitse kansantaloudellista tehokkuutta, jos kustannuksia siirtyy yksityisille maanomistajille esimerkiksi omaisuuden käyttömahdollisuuksien muutosten, vaihdanta-arvon muutosten, investointien vähenemisen tai oikeudellisen epävarmuuden kautta. Vaihtoehtoisten toimeenpanomallien vertailussa tulee arvioida sekä julkiselle että yksityiselle sektorille aiheutuvat kustannukset. Julkiset ympäristöhyödyt tulisi ensisijaisesti hankkia vapaaehtoisin markkinaehtoisin sopimuksin, jolloin kustannukset kohdistuvat avoimesti koko yhteiskunnalle.

Glöersen Samuli
Cincinnatus Oy